

Blijft dus alleen als geoorloofd over „het lot van verdeling“.

Van dit lot heet het in Spreuken 18:18: Het lot doet de geschillen ophouden en maakt scheiding tusschen machten.

Onze Amelius gaf er deze, door Voetius een volle en doorzichtige definitie genoemde, bepaling van: Het lot is een bede, om een goddelijke getuigenis te kennen te geven, tegenover bloot gebeurlijke zaken, tot het doen opheffen van strijd.

Bij zulk een verdeling toch gaat het om twee of meer willen, die ieder voor zich aanspraak maken op één zelfde voorwerp en straks in strijd zouden geraken, wat dan door onderwerping aan het lot vermeden wordt.

Daarom mag in gevallen, waarin men in het onzekere is, aan wie goederen, erbeelden, arbeid, lasten, — een geval, dat onze oudheid dikwijls stelden, was: wie van de dienaren des Woords bij een pestziekte in de stad zouden blijven, of wie zou vertrekken — moeten toebedeeld, het lot ter beslissing gebruikt.

Dan, wij loten bidden is en dus een heilige zaak, heilig als de eed, is men als Christen ook bij het lot aan zekere regelen gebonden.

En dan geldt als regel, dat men niet vermetel naar het lot grijpe, dat wil zeggen eerst dan, wanneer het bepaald noodig is en men geen anderen uitweg ziet; dat men met vrees en eerbied nadere tot het lot, wijl het metterdaad een aanroeping van Gods Naam is, een bidden om openbaring van Zijn bijzondere Voorzienigheid, van bepaling van Zijn wil en oordeel, in welken wij men dan ook heeft te berusten; en eindelijk, dat men het lot niet anders gebruikte dan bij rechtvaardige en geoorloofde, ernstige en belangrijke zaken.

Ook van het lot geldt: De HEERE is nabij allen, die Hem aanroepen, allen die Hem aanroepen in der waarheid (psalm 145: 18).

Het lot is een godsdienstige handeling; een heilige zaak.

Loten is bidden.

## „Muziek Godes“

Met hen dan waren Heman en Jeduthun, met trompetten en cimbelen voor degenen, die zich lieten hooren en met instrumenten der muziek Godes; maar de zonen van Jeduthun waren aan de poorte.

1 Kron. 16: 42.

Scherp contrast op het stuk van muziek tusschen den tempel op Sion en een nog originele kerk in Schotland. Op Sion rijk ontplooid muziek, om God te loven; hoog aan de Noordzee zelfs het kerkorgel als onheilig geweest.

Dat bannen van alle muziekinstrument uit de kerk kwam vooral op uit verzet tegen ingeslopen misbruik. Ook werkte mee noordsche koeleheid voor het afschaffen, en niet minder een eenzijdig geestelijke stemming des gemoeds; maar die waren er vroeger ook. Verzet tegen misbruik droef het sterkt.

Nu is dit onze gemeente ellende, dat de sonde de doodelijke bacil is, die overal doorboort en zelfs het heiligste bederft. Zie maar hoe in de kerk van Corinthe zelfs het heilig Avondmaal in drie jaren tijds verliet in brasserij. Op het hooren klinkt het haast ongelooft, maar lees 1 Cor. 11; en ge ziet dat het er niet alleen staat, maar dat Paulus het kwaad onverbidde-lijk aangreep, en niet aarzelde te zeggen, dat Gods toorn, om zoo gruwelijk kwaad, inbrak in de gemeente met doodelijke krankheid.

Op zondebederf zal men daarom, vooral in de kerk, steeds scherp het oog houden. Dat bederf zal prediker en predicaat, tast bij de collecte diaken en gever, bij het opgaan ter kerk en bij het verkeer in de kerkkerkbezoeker en kerkbedienenden aan. Niets kan eraan ontkomen. En er dreigt stellig gevaar, indien zij, die aan dit veelzijdig gevaar van zondebederf bloot staan, er het oog niet voor geopend houden. De genade is zoo groot, als men zeggen kan, dat zulk alzijdig zondebederf binnen matige perken wordt gehouden.

Dat nu dit zondebederf ook in klanke en toon insloep, lag voor de hand. Wie predikt, voorleest of zingt, de drie manieren waarop in de vergaderde gemeente klank en toon uitgaat, staat bloot aan het tweeledig gevaar, om of om zijn stem niet te geven, of op zijn stem jodelen te zijn.

Natuurlijk is wie in Gods huis spreekt of zingt, verplicht te bedenken dat hij in den dienst van God het beste moet geven, wat hij heeft of hebben kan. Wie derhalve bij het prediken, voorlezen of zingen er niet op let, hoe zijn geluid uitgaat, er maar op toespreken en op loezing, schiet te kort in eerbied voor het heilige.

Dat is het één gevaar, waaraan zij bloot staan, die juist het meest hun best moeten doen, om hun onschone stem te zuiveren.

Maar nu komt het andere gevaar. Bezit iemand een schoone stem voor het spreken, lezen of zingen, of ook heeft hij een niet schoone stem door veel oefening en inspanning gezuiverd, dan komt de menselijke ijdelheid op, verliest men zoo licht den eenvoud, en spreekt en zingt niet voor God, maar om van de menschen gehoord te worden.

En datzelfde sluip nog lichter in bij het muziekinstrument. Waar een orgel is, is slecht spelen tekort doen aan de eere Gods. Maar ook spelen met de vraag in het hart, niet of God het goed, maar of de gemeente het „mooi“ zal vinden, is insluipen van sonde.

Daarbij komt dan, dat bij rijke ontwikkeling van muziek in Gods huis goede musici worden gezocht, wier kunst lang niet altoos door vromen zin beheerscht wordt, en alsdan bij den zang solo's optreden en koren, en de gemeente zelve almeer wijken gaat, het opdragen van zang en toon aan God almeer in vergetelheid geraakt, en men weinig anders dan een concert in de kerk overhoudt.

In meet dan één kerk in Amerika laat men thans operazangers en operangeressen als solisten optreden, om menschen te trekken en de collecte te stijven; en de oude zonde waartegen in Schotland, en ook ten onzen vooral in de noordelijke provincien, het verzet, dat zelfs het orgel weerde, uitbrak, leeft weer op.

Toch mag dit ons de waarheid dat er „muziek Godes“ is, niet uit het oog doen verliezen.

Er is een wereld van tonen, van klanken en geluiden, die niet sater en niet de mensch, maar God schiep; en ook van die wereld geldt dat God ze schiep voor eigen eer en verheerlijking.

Die tonenwereld is er niet in de eerste plaats voor den mensch, maar voor God.

Heel de schepping ook van de onbezielde natuur is van tonen en geluiden vol. Hoor het als de donder losbarst, als de storm loeit, als de golven der zee kloetsen, als de waterval ruist, als de leeuw brult, het paard hinnikt, bovenal als het vogelken tusschen de takken zingt.

In dat alles is klank, is geluid, is toon; toon van eigen uitvinding, van andere orde, van onderscheiden harmonieën, telkens een wereld van tonen op zichzelf; en die wereld van tonen klinkt naar God omhoog en tot zijn eer ook in die streken, waar geen mensch leeft of woont om ze te beluisteren.

God schiep ook die wereld om Zichzelfs wil. God luistert er naar, en wij mogen meeluisteren, maar het orkest der natuur speelt altoos in de eerste plaats voor God. Het is muziek Godes.

Maar evenals alle ding vindt ook die tonenwereld haar rijkste verdieping en ontlooiing als ze in aanraking komt met den mensch, met het menschelek hart, met de menscheleke geaardheid en met de menscheleke zieluiling, en als de mensch optreedt om zelf door zang en muziekinstrument voor God te zingen, of instrumenten der muziek Godes uit te vinden en te bespelen.

Ook hierbij blijft de mensch geschapen naar Gods beeld, en daarom komt de tonenwereld, als ze in de wereld van den mensch indringt, het naast aan God, en berikt daardoor haar hoogste orde. En dat komt uit, niet alleen in den onovertreffaren rijkdom, dien de menscheleke stem kan doen hooren, en in de rijkheid van het instrument dat hij uitvindt en waaraan hij zijn tonen ontlokt, maar veel meer nog in den inhoud, dien de mensch in die tonenwereld vindt en legt, in de harmonie die hij er aan ontlokt, in de muzikale vertolking van wat er geveld en doorleefd wordt in zijn hart.

Deze muziek is een macht niet alleen als geleider voor 's menschen zang, noch ook alleen voor zover ze uitdrukking geeft aan de geestelijke gewaarwordingen van verlossing en aanbidding; ze is een macht op zichzelf.

Regimentsmuziek die bij den aanval zich bezielend hooren laat, werkt op heel den troepen verhoogt de spierkracht van zijn moed en dapperheid. En zoo ook is er heilige muziek, die los van elken zang, met macht het gevoel van aanbidding in ons opwekken kan.

Die muziek is daarom voor heel ons menschelek leven, en ze wordt in het minst niet ontweerd zoo ze haar aanwending vindt ook bij die voorvallen in ons leven, die op zichzelf buiten de godsdienstige vereening staan. Bij een huwelijksfeest, bij een volksjubel, bij een begravenis en zooveel meer kan de muziek haar roeping vervullen. Ook kan de muziek om haar zelfde worden beoefend en gezocht, en een eigen kunststreek te midden van ons leven vormen. Gelijkt God zelf rechtstreeks zijn tonenwereld in het leven der elementen en der dieren indroeg, kan en mag de muziek ook worden ingedragen in ons volle menschenleven.

Maar natuurlijk ligt hier de sonde nog veel meer voor de deur; muziek met zang inclusief kan in de wereld aan den zin der wereld dienstbaar worden gesteld en niet alleen buiten God om, maar ook tegen God ingaan.

In de tonenwereld draagt het menschelek hart al den rijkdom, maar ook al de vervalschingen van zijn gewaarwordingen in; en er is geen boosde zin in het hart te noemen, die niet in zang en klank en toon uitging.

En zoo komt telkens weer op een in streven en bedoeien „wereldsche“ muziek, die, in den dienst der wereld, het menschelek hart verlijft. En het is deze „muziek der wereld“, die ten slotte tegen de „muziek Godes“ principieel komt over te staan.

Keert nu deswege de kring die voor Jezus koos, zich van alle muziek af, dan is de uitkomst dat de „muziek Godes“ verstomt, en alleen de „muziek der wereld“ overblijft. D.w.z. dat de heerlijke tonenwereld, die in aanraking met ons menschelek hart haar hoogste ontlooiing bereikt, en die God tot zijn eere schiep, geheel uit de handen der geloovigen uitgaat, en overgaat in handen van degenen, die voor den heiligen oorsprong van de tonenwereld niets gevoelen, en haar hoog en heerlijk doel ten eenenmale miskennen.

Het is zoo, men ontkomt dan aan veel gevaar, maar ook, men schiet dan te kort in zijn verplichting, om ook deze tonenwereld voor God op te eischen. De reactie in Schotland tegen misbruik van de muziek in het heilige heeft er dan ook toe geleid dat in kringen van dien aard heel de tonenwereld almeer aan God ontstolen is. In kerken zonder orgel kan men zelfs niet zeggen, dat ernstiggepoogd is om zelfs den zang door oefening en inspanning van het oor voor den Heilige te louteren. Het is of men er niet om denkt, dat men voor God zingt, en dat God in zijn genade, evenals naar ons gebod, zoo ook naar onzen zang luistert wil, ja, dat die zang in dat beluisterd worden door God eerst zijn hoogste doel bereikt.

Er is nog iets anders.

De wereld in ons hart staat met die wereld der tonen in even onmiddellijk contact als onze ademtocht met de lucht die ons omringt.

Gaat er nu door die wereld van ons hart een sterke golfing van hoogstemd godsdienstig leven, dan kan het niet anders of ze moet ook in die tonenwereld uitdrukking vinden. Zie het maar aan het lied, dat hier te lande in de dagen der martelaren vanzelf zich uit het hart naar de keel een weg baande.

En daarom, verwaarloozing van de „muziek Godes“ zou niet alleen een prijsgeven van een instrument ter verheerlijking van Gods naam zijn, het zou ook tegen ons getuigen, dat de golfing van het geloofleven in onze kringen te zwak en krachteloos wordt, om in heilige bezieling zich te uiten.

Amsterdam, 4 Nov. 1904.

Prof. Anema.

De inaugurele oratie, waarmede Prof. Anema Vrijdag 28 Oct. zijn hoogeleeraarsambt aan de Vrije Universiteit aanvaardde, zal niet nalaten zoowel binnen als buiten onzen kring een goeden indruk te maken.

Over de positie van het privaatrecht in onzen tijd liep deze rede, waarvan wij het verslag aan de Pers ontleenen:

Spr. begon met op te merken, dat de Academische docent een dubbele taak te vervullen heeft, een pedagogische en een wetenschappelijke. Hij zet de eerste helft dier taak, als over zichzelf sprekend, voort en bepaalt er zich dan toe, over de tweede helft enkele gedachten te ontwikkelen conform het alomd Academisch gebruik. Hij wil daartoe in zeer groote trekken nagaan ten eerste het verleden van het privaatrecht, vervolgens zien hoe onze tijd zich verhoudt tegenover het privaatrecht, en eindelijk overzien, welke gedachte men zich vormt over de toekomst van het privaatrecht.

Voor eerst dan het verleden. Spr. begint met stil te staan bij de totstandkoming van het Corpus Juris. Daarna volgden eeuwen van betrekkelijke rust. Terwijl van de ontwikkeling dezer rechtsheaven in het Griekse Keizerrijk nauwelijks sprake kan zijn, daar de juridische praestatie aldaar dezen naam niet verdienen, begon eerst in het Westen de eigenlijke studie van het privaatrecht. Daar ontstond in de twaalfde eeuw de school der Glossatoren op voorgang van Iherimus. Omstreeks het midden der 13de eeuw vatte Accursius de vruchten dezer studie naam onder den naam van „glossa ordinaria“ en de post-glossatoren werkten deze nog meer uit. Toch was dit nog geen studie in den dieperen zin van het woord. Die begon eerst bij de Franse school in het midden der 15de eeuw, die door den „mos Gallicus“ systeem bracht in de rechtsstof. Zij verveemde zich echter ietwat van de praktijk en zoo kwam de reactie in Duitsland door de Schule der deutschen Praktiker. Deze behandelde onder de titels der Pandecten allen praktisch geldenden rechtregel, van welken oorsprong die ook waren.

De school van het naturrecht trachtte in deze zeer verwarde materie orde te brengen door haar aandringen op een wetboek van naturrecht, en onder haar invloed kwam in Pruisen en Oostenrijk de codificatie tot stand, terwijl zij eveneens de systematiek der wetenschappelijke werken sterk influenceerde. Tegen haar verzette zich op haar beurt de historische school met haar roep om levend volksrecht. De studie van het Germaansche recht en de vergelijkende rechtswetenschap kwamen onder haar invloed tot stand. Toch kon zij niet verhinderen dat in Duitsland de privaatrechtelijke codificatie van 1806 tot stand kwam. — Daarnaast had zich voor de privaatrechtelijke instellingen een Franse strooming gevormd. Terwijl in den eersten tijd na den val van het West-Romeinsche Rijk in Zuid-Frankrijk de lex romana Visigothorum et Burgundiorum gold, kwamen omstreeks de 12de eeuw de Justinianeische rechtboeken meer in eere. In Noord-Frankrijk handhaafde zich het Germaansche recht, en zoo ontstonden naast elkaar twee sferen, ieder van welke door de andere geïnfluenceerd werd. De Franse school uit de 15de en 16de eeuw gaf nieuwe levenskracht aan het Romeinsche Recht. Het koningschap bracht toenemende vastheid in de rechtsstof, tot de Revolutie leidde tot een algemeene codificatie. Een codificatie, die ook op de Nederlandsche overwegingen invloed uitoefende.

In de tweede plaats komt spr. aan de verhouding van onzen tijd tegenover het privaatrecht. In de volgorde van het B. W. wil hij summier nagaan de bezwaren, die men tegen het privaatrecht koestert. Voor eerst het huwelijk. Onder leiding van Bebel in Duitsland en Van Houten in ons land wordt opgezocht naar huwelijkspleit, en de praktijk in sommige kringen loopt hier de theorie af vooruit. Daarnaast dringt men vrij algemeen aan op vergemakkelijking van de echtscheiding. Met name wil men gewoonte van dronkenschap als reden daartoe wettigen. In dien zin spreekt zich ook het Rapport der Staatscommissie van '86 uit. Dan rijzen er bezwaren tegen de positie der vrouw, zoowel tegen die der ongehuwde als die der gehuwde. Maar vooral de laatste. Met name voor het huwelijksvermogensrecht geldt dit. Voor de ouderlijke macht bleek veel verschil van meening bij de behandeling der wet van 6 Febr. 1904. S. 62. Het verbod van het onderzoek naar het vaderschap is voor velen een steen des aanstoets.

De voogdij wil men anders zien geregeld. De leer der rechtspersoonlijkheid is een zeer betwist punt. Niet minder het rechtskarakter der strekkingen. Te en den eigendom wordt een uitgebreide rubriek van bezwaren ingebracht, beginnend met Proudhon en eindigend met gewenschte beperking ten bate van het plaatselijk verkeer. Men begeert andere regeling en gedeeltelijke uitsluiting der zakelijke rechten. Men wijst op de tegenstrijdigheid van het privaatrechtelijke eigendomsbegrip van art. 625 B. W. en de opvatting van dat begrip in het administratief recht, bijvoorbeeld in de woning wet. In het erfrecht bepleit men van verschillende zijden de meest ingrijpende wijzigingen. In het obligatierecht doet men vooral desociale richting gelden bij de zoogenaamde abstracte overeenkomst, het vereenigingsrecht, het pacht contract, de dienstovereenkomst en andere. De leer van het bewijs zal eering ingrijpend worden gewijzigd. Het formeel recht voldoet naar veler opinie niet aan zijn taak.

Thans komt spr. aan het derde deel zijner rede. Rooskleurig is de toestand van het privaatrecht niet, indien men daaronder verstaat dat men rustig kan doorarbeiten aan de oude lijnen. Spr. wenscht niet vooruit te loopen op de resultaten zijner studies en daarom thans geen partij te kiezen; maar hij meent dat techniek alleen niet voldoende zal zijn om de kloot te dempen tusschen het geldend privaatrecht en het rechtsbewustzijn. In Frankrijk tracht men wel dit te doen, maar daar staat de achtvinger voor de wet dan ook niet zeer hoog. De historische school heeft wel gedacht het zonder codificatie te kunnen stellen, maar dit is een ijdele droom gebleken. Zelfs Engeland gaat hoe langer hoe meer den weg der codificatie op. Maar dan moet ook tijdig die codificatie worden herzien, nu de oppositie niet gaat tegen details, maar tegen de hoofdbegrippen.

Gemeenschapszin en behoefte aan een vrije sfeer voor het individu doen hun invloed gelden; voor de voldoening van beide en de richting onderlinge verhouding moet worden gezorgd. Zal zoo vraag spreker, onze gemeenschap dit probleem kunnen oplossen? Een moeilijke vraag. De adviezen van verschillende zijden gegeven, schijnen spreker toe alle een element van waarheid te bevatten, maar geen van alle als zodanig deugdelijk te zijn. Met name waarschuwt spreker tegen gevaarlijke elementen in de methode der vergelijkende rechtswetenschap. Daartegenover stelt spreker zijn standpunt, dat het Calvinisme de kiemen bevat voor een rechte oplossing. Spreker erkent, dat dit ten slotte een zaak des geloofs is, maar hij vraagt of men dan de oplossing van zulke groote levensproblemen op anderen grondslag zou moeten vestigen. Zoo opgevat acht spreker de toekomst hoopvol ook voor het rechtsleven van ons volk.

Met de gebruikelijke toespraak, waarbij spreker ook Minister Kuypers bedacht, besloot de heer Anema zijn rede.

Prof. Anema heeft door deze rede getoond, volkomen zich bewust te zijn van den ernst der vraagstukken, die ook op dit gebied zich voordoen. Hoe ver deze vragen ingrijpen in heel ons menschelek leven en hoe hun beantwoording samenhangt met de diepste beginselen, blijkt uit dit korte overzicht reeds voldoende. Reeds in zooverre was deze rede een afloend pleidooi tegen hen, die meenen, dat het bij het privaatrecht alleen aankomt op kennis van de landswet en haar toepassing in speciale gevallen. Waar heel de richting van onzen tijd naar herziening van ons privaatrecht uitgaat en daarbij zoo belangrijke vragen aan de orde komen als het huwelijk, de eigendom, de positie der vrouw, het vereenigingsleven enz., daar kan juridische akribie en technische vaardigheid niet volstaan, maar is het roeping van den hoogleeraar ook hier de wacht te houden bij de beginselen en invloed te oefenen op de nieuwe codificatie van ons privaatrecht, die te komen staat.

Prof. Anema heeft daarbij met groote voorzichtigheid en bescheidenheid zich onthouden van reeds nu een beslissing te geven. Voor het goede, dat in deze nieuwere richtingen zich openbaart, heeft hij een open oog; maar voor de gevaren, die deze richtingen aankleven, bleek hij daarom niet blind te zijn. En bovenal werd kloek en onomwonden beleden, dat de Calvinist hier een eigen weg heeft te gaan en voor hem in Gods Woord een toetsteen is gegeven, waaraan elke richting moet worden getoetst.

De ernstige opvatting van zijn taak, die uit deze rede spreekt, geeft goede hoop voor de toekomst. Ze belooft, dat als vrucht van rijpe studie ons eens door dezen hoogleeraar zal geschonken worden, wat deze inaugurele oratie nog niet schenken kon: een principieel uiteenzetting van wat het Calvinistisch beginsel voor deze brandende vraagstukken cischt.

## Neurologie.

Gedurende de laatste weken is menig dienaar des Woords ons ontvallen, wiens naam ten nauwste verbonden is met de reformatorische actie, die in 1886 tot kerkherstel leidde.

Eerst ging van ons heen Ds. Wiase uit Garrij, die reeds eenigen tijd als emeritus de ruste genoot, en nu tot hooger ruste werd geroepen. Al was zijn invloed tot kleinen kring beperkt, toch is mee aan hem de reformatie van Garrij's kerk te danken, en stond hij in die dagen, toen zoo menig teleurstelde, als man trouw op zijn post.

Daarna kwam het droeve bericht, dat nog in de kracht zijns levens Ds. Van Schelven, van Dieren, is heengegaan. Al deed een langdurig siekbed reeds lang de vreesse koesteren, dat het einde komen zou, toch is de rouw over dit sterven daarom niet minder groot. En als dienaar des Woords en als redacteur van Gelderland's Kerkbode ijverde hij met heel zijn hart voor de beginselen, die hem lief waren. Door groote oprechtheid en voorzichtigheid kenmerkte zich al wat hij deed. Een Israëliet in wien geen bedrog was, mocht ook van hem gezegd worden. In Gelderland's kerken zal zijn verlies wel smartelijk worden gevoeld.

En alsof deze slagen niet genoeg waren, heeft het Gode beaangd, nu ook Ds. Hulshof van Vlissingen tot zich te roepen. Al mocht in later periode zijn sympathie niet zoo sterk meer als vroeger zijn uitgegaan naar onze zijde, toch neemt dit niets weg van de smart, die ook zijn heengaan ons bereikt. Als predikant van Zuidwilde, heeft Ds. Hulshof den strijd der dolente meegaemaakt en veel smaad om Christus' wille gedragen. Met rijke gaven voor hoofd en hart toegerust, heeft hij jaren lang de kerk van Vlissingen gesticht, en vooral door stichtelijke meditatien in Zeeland's Kerkbode menigen een zegen gebracht. Ook zijn plaats zal noode worden vervuld.

En drietal voorttrekkers heeft God daarmede uit ons midden weggenomen. Mannen, wier namen in de historie onzer kerk steeds met eere zullen worden genoemd. Gods vertroosting zij met weduwen en kinderen, die zij achterlieten. En zijn genade schenke ons jonge mannen, die met evenveel moed alles ten offer willen brengen, wanneer het Zijn eere geldt.

## De plaats van den mensch in het heelal.

VI.

Voorzover het thans reeds gelukt is de raadselen der sterrenwereld te ontcijferen, mag men dus veilig zeggen, dat drie dingen vrij algemeen als vaststaande of als hoogst waarschijnlijk worden aangenomen.

Voor eerst, dat het getal der sterren niet oneindig is, maar beperkt, zoodat de sterrenwereld, die wij waarnemen, metterdaad het heelal vormt en daarbuiten geen andere sterrenwerelden worden gevonden.

Ten tweede dat deze door ons waargenomen sterrenwereld niet een chaos vormt van zonder orde naast elkaar geplaatste sterren, maar een geordend geheel, waarvan de uiterste grens de melkweg is. Daargelaten nu de vraag of men zich dit heelal heeft te denken bolvormig, met den melkweg als gordel om den cirkelomtrek, dan wel of de melkweg, gelijk enkele andere geleerden aannemen, spiraalvormig is, hierover is men het vrijwel eens, dat onze zon met de haar omringende planeten in het midden van dit sterrenheelal moet gelegen zijn.

En eindelijk weet men thans, dank zij de spectraalanalyse van het licht der sterren en andere wetenschappelijke onderzoekingen, dat zoowel de stoffen, die op de sterren, zich bevinden, als de wetten, waaraan deze

stoffen onderworpen zijn, dezelfde zijn als op deze aarde. De eenheid van het heelal ook wat de materie en de daarin werkende energien betreft, staat daarmede vast.

Dit laatste is daarom voor ons vraagstuk van zooveel belang, omdat, zonder die eenheid, elke gevolgtrekking uit de conditien, waaraan het leven op aarde gebonden is, ongeoorloofd zou zijn.

Toegestemd, zoo heeft men telkens gezegd, dat onze planten-, dieren- en menschenwereld, zooals wij die kennen, alleen op deze aarde kan voorkomen, daaruit volgt nog volstrekt niet, dat niet een geheel ander organisch leven zich op de andere planeten en sterren kan ontwikkeld hebben. We weten van die andere planeten en sterren zoo goed als niets af; wellicht worden daar geheel andere stoffen gevonden, werken daar geheel andere krachten, en draagt het organisch leven daar dus een geheel ander karakter.

Op onze aarde zou, zoodra de warmtegraad tot 200° Celsius rees, alle organisch leven gedood worden, maar wie kan ons zeggen, of op deze sterren de stof, waaruit deze organische wezens zijn saamgesteld, niet in staat is, ook aan een zooveel grooter hittegraad weerstand te bieden? Zonder lucht en water, zou hier plant en dier en mensch geen oogenblik in het leven kunnen blijven, maar wellicht worden op deze andere planeten omstandigheden gevonden, waardoor het gemis van water lucht en wordt vergoed. Zelfs heeft men, gelijk wij reeds vroeger opmerkten, vooral in populaire handboeken, getracht uit de eigenaardige conditien, die deze planeten en sterren aanbieden, af te leiden, hoe die levende wezens georganiseerd moeten zijn, om zich aan die conditien aan te passen. Men gaf zelfs afbeeldingen van de bewoners van Mars en Venus, Jupiter en Saturnus, wist hun karakter te teekenen, construeerde hun levensgeschiedenis, natuurlijk niet omdat men door de telescopen ooit iets van dit alles raadt had, maar omdat de analogie met de levende wezens op aarde, in verband met de andere levensconditien op deze planeten, tot deze onderstellingen, naar men meende, recht gaf.

Nu behoefte wel niet betoogd, dat deze heele onderstelling een leap in the dark, een sprong in het duister, is. Wij kennen het organisch leven niet anders dan zooals het op aarde gevonden wordt. Of dat organisch leven ook in geheel andere vormen en onder geheel andere conditien kan optreden, weet geen mensch te zeggen. Eer pleit hier alles tegen. Juist de eenheid van het heelal, het feit, dat overal dezelfde stoffen worden gevonden, dat dezelfde krachten en wetten daar werken als bij ons, geeft ons recht om te onderstellen, dat het organische leven, gesteld dat het op deze planeten en sterren gevonden werd, op dezelfde wijze moet zijn georganiseerd en van dezelfde conditien afhankelijk is als hier op aarde.

Ontkent men dit, dan is natuurlijk elke poging om dit vraagstuk te beantwoorden, afgesneden. Of men al zegt, dat het organisch leven hier op aarde rijk gevarieerd is; dat het een scala doorloopt van de laagste weekdieren tot den mensch; dat het zich weet aan te passen zoowel aan de hitte der keerkeringen als aan de ijskoude der Noordpoolstreken, en dat deze variatie en dit aanpassingsvermogen grond geven om te onderstellen, dat onder geheel andere omstandigheden als op aarde het organisch leven toch bestaan kan, baat u niet. Biologie en physiologie toonen, dat en de variatie en het aanpassingsvermogen grenzen heeft; dat er essentiële voorwaarden zijn, zonder welke geen organisch leven mogelijk is. Kan aangevoerd, dat deze essentiële levensvoorwaarden alleen op deze aarde gevonden worden, dan blijkt, dat de ontwikkeling van het organisch leven ook alleen op deze aarde mogelijk is. De eenheid van het heelal, die door elke nieuwe ontdekking bevestigd is en waarop heel onze wetenschappelijke kennis rust, eischt dit onverbidde-lijk.

De heer Wallace onderzoekt daarom in de tweede plaats wat de kenmerkende eigenschappen zijn, waardoor het levend organisme zich van de doode materie onderscheidt. De vraag wat leven eigenlijk is, moge moeilijk te beantwoorden zijn, omdat het leven zelf een mysterie is, maar de karakteristieke trekken, waardoor het levend organisme onderscheiden wordt van de doode substantie, zijn wel met zekerheid aan te geven. Voor eerst is elk levend organisme een samenstel van deelen, die voortdurend veranderen; nieuwe stoffen worden opgenomen, geassimileerd en tot bouwstoffen gebruikt om hetgeen vergaan en verstorven is aan te vullen, terwijl de doode deelen van het organisme worden uitgeworpen of verwijderd. Elk levend organisme is een perpetuum mobile; het is voortdurend in actie; al zijn saamstellende deelen worden telkens verwisseld. En desniettemaan blijft het organisme als geheel hetzelfde; het heeft denzelfden vorm en dezelfde structuur. In de tweede plaats is het lichaam, zoowel van plant, dier als mensch, daartoe als doorweven met een net van kanalen, waardoor deze stoffen elk deel van het lichaam bereiken kunnen en dit proces van voeding en afscheiding kan geschieden. En in de derde plaats bezit elk levend organisme de macht om zich zelf voort te planten; het deelt zich of scheidt een nieuwe cel af en deze cel, die zich straks ontwikkelt door voeding, vertoont dezelfde eigenschappen als zijne ouders.

Dit wonderlijke verschijnsel nu, waardoor alle levende materie zich van de doode stof onderscheidt, dat het altoos verandert, terwijl het toch hetzelfde blijft, zou ondenkbaar wezen, indien de moleculen, waaruit de levende stof is saamgesteld, niet de eigenschap bezaten van zich even gemakkelijk te laten scheiden als verbinden. Die eigenschap danken ze aan hun chemische samenstelling. Alle levende substantie bestaat toch in haar grondvorm uit een stof, die men protoplasma noemt, en dit protoplasma, of de grondstof,

waaruit elk org is saamgesteld, stilstof, zuurstof elementen nu zich op de me te kunnen ver het onderschei uw zenuwen en gers en het he en uw maag, dat ze allen vier elementen producten, die wereld te dank en lijn, gutta i. e. w. alle sto ontleend is, w deze elementen grondstof, was opgebouwd, voor het orgen baar zijn. He taat zijn van elementen, ma noemen mag welke het leve Voegt men physiologie en hand doen, sa voor alle orga aan veranderi moleculen laa, vervangen do moleculen onv uit deze vier e dat deze vier e leven onmisbaa ontbreken, sou bestaan; en al dag kunnen sta ten zijn dus a aan het organi

Toch is hie Hoe eenvoudigh het organisch proces waarde de ons omringi saamverbonden is zeer ingewi als het leven s alleen weet is zaak door de dat het aan b den is. De ho mensch en diu hun voedsel, s nieuwd wordt, wereld voor h alleen bezit he ten in zich op om te zetten, wereld heen k het dier.

Vraagt men zijn om het l houden, dan v volgende hoofd 19. een bepa De ondervindi leerd, dat de stand kan bli punt en 1049 ijk niet zeggt tuur om ons daalt, plant e sterven moet. het vermogen v van de tempe te gaan. Maar de temperatuu zou geen orga zaad der plan warmte. En o tuur blijvend o dier noch me is niet een toe juist in de el het protoplas meen erkend van het leven.

20. de inwek gelaten de vri dier zonder he nen leven, sta licht de plant anorgaanische in organische is in hoofzake chemische inw En waar de pl voor dier en m zonder het lie plant, maar o aarde zou kum

39. het wate van het wate nauwelijks twij hoofdoorwaare lichaam bestaa en zonder wate baar. Zal er water aanweij mate.

40. de lucht, dampkring vo niet licht te h eerst, omdat c enerzijds de z warmte ongehi anderzijds om verkregen wa gaat. Oaze a deken, die om waardoor de d des nachts bev ontbreuk of z alle leven op, bergen zelfs in toppen dier b eeuwig sneeuw is, dat de luc zonnearmte

aarde zonder bedekt zija e mensch. En te de elementen is saamgestel kend genoeg, s alleademhaling



zijn als  
et heel  
verken  
vast.  
raagst  
de cen  
ondien  
nden is

war  
me-  
gisch  
kan on  
s, waar  
uit ge  
steld,  
el groot  
der  
dier en  
n kunnen  
deze an  
gevonden  
en wordt  
wij reeds  
populaire  
maandige  
ren aan-  
de wezens  
aan die  
fs afbeel-  
en Venus,  
rakter te  
geschiede-  
de teles-  
lekt had,  
de levende  
tot deze  
recht gaf,  
dat deze  
the dark,  
ij kennen  
aan zoals  
dat orga-  
ne vormen  
aan optre-  
en pleit  
van het  
de stoffen  
achten en  
geeft ons  
rganische  
aneten en  
de wijze  
dezelde  
op aarde.  
lijk elke  
woorden,  
het orga-  
nevariëer-  
de laagste  
het zich  
hite der  
er Noord-  
n dit aan-  
te onder-  
standig-  
even toch  
en physi-  
ie en het  
t; dat er  
ler welke  
Kaan aan-  
vensvoor-  
gevoonden  
eling van  
de aarde  
leelal, die  
vestig is  
appellijk  
ijk.

aan in  
merkende  
le levend  
die onder-  
genlijk is,  
n, omdat  
maar de  
et levend  
le levend  
en, die  
stoffen  
en tot  
vergaan  
erwij de  
worden  
end orga-  
; het is  
steltende  
n. Des  
isme als  
den vorm  
de plaats  
dier als  
et en net  
elk deel  
en dit  
kan ge-  
besit elk  
zich-zelf  
scheidt  
die zich  
vertoont  
ouders.

waardoor  
oost stof  
fert, ter-  
denkbaar  
levende  
chap be-  
te laten  
hap dan-  
nstelling,  
h in haar  
toplasma  
rondstof,

waaruit elk organisch lichaam is opgebouwd, is saamgesteld uit vier elementen: waterstof, stikstof, zuurstof en koolstof. Juist deze vier elementen nu bezitten de eigenschap van zich op de meest verschillende wijzen saam te kunnen verbinden. Hoe groot schijnbaar het onderscheid ook moge zijn tusschen uw zenuwen en spieren, de nagels van uw vingers en het haar op uw hoofd, uw hersenen en uw maag, de chemische analyse toont, dat ze allen in hoofdzaak uit deze zelfde vier elementen zijn saamgesteld. Ook alle producten, die we aan de planten- en dierenwereld te danken hebben, olie en was, suiker en lijn, guttapercha en kine, koffie en thee i. e. w. alle stof, die aan de organische wereld ontleend is, wijst in haar samenstelling op deze elementen terug. Uit deze eenheid van grondstof, waaruit alle levende organismen is opgebouwd, blijkt dus, dat deze vier elementen voor het organisch leven metterdaad onmisbaar zijn. Het *leven* zelf mag niet het resultaat zijn van de samenstelling dezer vier elementen, maar ze vormen als men het zoo noemen mag de *physieke basis*, zonder welke het leven ondenkbaar is.

Voegt men nu deze beide gegevens, die de physiologie en de organische chemie ons aan de hand doen, saam, eenzijdig dat kenmerkend voor alle organisch leven is, dat het telkens aan verandering onderhevig is, de oude moleculen laat afsterven en die door nieuwe vervangen doet, en anderzijds dat deze moleculen onveranderlijk saamgesteld zijn uit deze vier elementen, — dan volgt hieruit, dat deze vier elementen voor het organisch leven onmisbaar zijn. Waar deze elementen ontbreken, zou geen levend lichaam kunnen bestaan; en al bestond het, dan zou het geen dag kunnen stand houden. Deze vier elementen zijn dus de *essentieële conditie*, waaraan het organische leven gebonden is.

Toch is hiermede niet genoeg gezegd. Hoe eenvoudig ook de grondstof is, waaruit het organische leven is opgebouwd, het proces waardoor deze vier elementen aan de ons omringende natuur worden ontleend, saamverbonden en omgezet in protoplasma, is zeer ingewikkeld en tot dusverre even als het leven zelf onverklaarbaar. Wat men alleen weet is dit, dat het proces in hoofdzaak door de plantenwereld geschiedt en dat het aan bepaalde voorwaarden gebonden is. De hoogere organische wezens zoals mensch en dier bezitten dit vermogen niet; hun voedsel, waardoor het organisme vernieuwd wordt, moet eerst door de plantenwereld voor hen bereid worden. De plant alleen bezit het vermogen om deze elementen in zich op te nemen en in protoplasma om te zetten. En eerst door de plantenwereld heen komt het tot den mensch en het dier.

Vraagt men nu, welke condities noodig zijn om het levende organisme in stand te houden, dan wijst de heer Wallace op de volgende hoofdpunten:

1. een bepaalde temperatuur van warmte. De ondervinding hier op aarde heeft geleerd, dat de grens, waarop het leven in stand kan blijven, ligt tusschen het vriespunt en 104° Fahrenheit. Dit wil natuurlijk niet zeggen, dat zoodra de temperatuur om ons heen hoger stijgt of lager daalt, plant en dier of mensch terstond sterven moet. Elk organisch wezen bezit het vermogen om een tijdlang den invloed van de temperatuur om zich heen tegen te gaan. Maar een aarde, waar duurzaam de temperatuur beneden het vriespunt zonk, zou geen organisch leven voortbrengen. Het zaad der planten ontkiemt niet zonder warmte. En omgekeerd, indien de temperatuur blijvend op kookhitte stond, zou noch dier noch mensch het uithouden. Ook dit is niet een toevallig verschijnsel, maar heeft juist in de eigenaardige samenstelling van het protoplasma zijn oorzaak en is algemeen erkend als *essentieële voorwaarde* van het leven.

2. de inwerking van het zonlicht. Daarगतien de vraag, in hoeverre mensch en dier zonder het licht der zon zouden kunnen leven, staat het vast, dat zonder zonlicht de plant niet in staat zou zijn de anorganische stof, met name de koolstof, in organische stof om te zetten. Dit proces is in hoofdzaak juist te danken aan de chemische inwerking van het zonlicht. En waar de plant het voedsel moet leveren voor dier en mensch, kan dus gezegd, dat zonder het licht der zon niet alleen geen plant, maar ook geen mensch en dier op aarde zou kunnen bestaan.

3. het water. Over de noodzakelijkheid van het water voor het leven bestaat nauwelijks twijfel. Het water vormt een der hoofdvormen voor het leven; ons eigen lichaam bestaat voor drie vierden uit water, en zonder water is geen plantenleven denkbaar. Zal er leven zijn, dan moet er dus water aanwezig zijn, en wel in voldoende mate.

4. de lucht. Ook de betekenis van den dampkring voor het organische leven kan niet licht te hoog geschat worden. Vooreerst, omdat de lucht de eigenschap bezit eenzijdig de zonnestralen en daarmee de warmte ongehinderd door te laten, maar anderzijds om te verhinderen dat de aldus verkregen warmte niet te spoedig te loor gaat. Onze atmosfeer is als 't ware een deken, die om de aarde heengeslagen is, waardoor de warmte, over dag verkregen, des nachts bewaard blijft. Waar de lucht ontbreekt of zeer ijel wordt, houdt dan ook alle leven op. Men ziet dit op de hoge bergen zelfs in warme lichtstreken. Op de toppen dier bergen ligt ook in den zomer eeuwige sneeuw en ijs, wat daaraan te wijzen is, dat de luchtlaag zoo dun is, dat de zonnewarmte niet wordt bewaard. Een aarde zonder lucht zou dus geheel met ijs bedekt zijn en onbewoonbaar voor den mensch. En ten tweede, omdat juist de lucht de elementen geeft, waaruit het protoplasma is saamgesteld. Van de zuurstof is dit bekend genoeg, want zonder die zuurstof zou alle ademhaling van mensch en dier onmogelijk zijn. Maar evenzeer geldt dit van de stikstof, die, hoewel op zichzelf voor alle levende doodelijk, onmisbaar is voor de plant. Wel bezit de plant het vermogen niet, om de stikstof rechtstreeks uit de lucht te ontleenen, maar door elektrische ontledingen in de lucht verbindt de stikstof zich met de waterstof, en wordt door den regen in den bodem neergelaten, waaruit de wortels der planten het weer opzuigen. Ook koolstof en waterstof worden door de planten aan de lucht ontleend; de koolstof rechtstreeks, de waterstof door middel van den regen, omdat het met de stikstof een verbinding aangaat en deze nieuwe verbinding, de ammonia, door den regen aan de aarde wordt meegedeeld. Voeg hier nu nog bij, dat verschillende dezer gassen, zoals stikstof en koolstof, op zichzelf doodelijk zijn voor het hoogere animale leven; dat ze daarom in onzen dampkring slechts in zeer kleine mate voorkomen, juist genoeg om voor het plantenleven te voldoen; en het zal duidelijk zijn, dat alleen een atmosfeer zoo saamgesteld als die onze aarde omringt, voldoet aan de eischen, die het organische leven van plant en dier stelt. Een atmosfeer, waarin zuurstof en stikstof in gelijke mate voorkwamen, zou voor alle hoogere organische leven doodelijk zijn, evenals een atmosfeer zonder stikstof geen plantenleven zou kunnen voeren.

5. de afwisseling van dag en nacht. Deze factor mag zeker niet zoo belangrijk zijn als die van warmte, lucht en licht, maar speelt toch ook in het organische leven een voorname rol. Alle hoogere organische leven heeft behoefte aan een tijd van rust. De activiteit kan niet altijd doorgaan. Daarmede correspondeert het feit, dat des nachts de inwerking van licht en warmte ophouden, en mensch en dier rust geniet. Een altijd durende dag zou die rust niet kunnen geven. Juist in de afwisseling van dag en nacht ligt voor het organische leven dus een moment, dat van niet geringe betekenis is. De dag brengt den arbeidstijd, de nacht geeft herstel van de verbruikte kracht. Waar nog bij komt, dat juist de wisseling van dag en nacht een der hoofdoorzaken is, waardoor de hitte wordt getemperd, die van de zon uitstraalt. Zonder nacht zou die hitte zoo stijgen, dat alle leven onmogelijk werd. Terwijl omgekeerd een eeuwige nacht op verlies van alle warmte ons zou te staan komen. Juist door de regelmatige opeenvolging van beide in één etmaal wordt de temperatuur op die hoogte gehouden, die voor het organische leven noodzakelijk is.

## Uit de Pers.

In de *Friesche Kerkbode* heeft Dr. Kuiper van Makkum een serie belangrijke artikelen gegeven over de wedergeboorte. Waar over dit dogma nog veel verschil van gevoelen bestaat, kan een zoo duidelijke uiteenzetting, die zich telkens op de Schrift beroept, niet anders dan goed werken. Dr. Kuiper wees er op, hoe er onderscheid moet gemaakt tusschen de wedergeboorte in breederen zin, die heel het Christelijk leven omvat, en de wedergeboorte in engeren zin, die de inplanting van het nieuwe leven bedoelt. Dat deze wedergeboorte in engeren zin in het laatste verband staat met den doop en daar van ook bij den kinderdoop niet los mag gemaakt worden, werd op grond van de Schrift en de belijdenis onzer kerk op afdoende wijze aangetoond. Thans behandelt hij de vraag, in welk verband de wedergeboorte en de roeping tot elkander staan.

Het wordt tijd, dat wij aan het einde komen van onze artikelen, die over de wedergeboorte in engeren zin handelen. Wij wenschen, na breed voerig over het gewone tijdsal, waarop deze genade werd aan de Bondelingen plaats grijpt, gesproken te hebben, ditmaal meer in het bijzonder de wedergeboorte als *vrucht der roeping* Gods te beschouwen. Want wel is het onmiddellijk werk Gods, maar daarbij mag nooit vergeten dat de wedergeboorte ten wonderlijk *werk Gods* is en blijft gewrocht door Zijne alvermogende roeping, en dat zij alleen in soverre onmiddellijk geheeten wordt, als daarbij bedacht wordt dat de Heere zich hiervoor niet van eenig menschenkind als middel bedient.

De vraag: gaat de wedergeboorte aan de roeping vooraf, of heeft eerst de roeping plaats en volgt daarna de wedergeboorte, hebben wij steeds zoo beantwoord, dat de *scheppende roeping* Gods vooropgaat in het werk des heils, dat door haar de wedergeboorte gewrocht wordt, en dat de *uitwendige roeping* onder den zegen des Heeren slechts daar gedijen kan, waar het zaad der wedergeboorte door het roepen Gods is gegeven.

Over de wedergeboorte, als vrucht van het scheppende roepen, handelen we thans, en we wenschen op het aangrijpende woord van Ezechiel 16: 4-6. En aangaande uwe geboorten, ten dage als gij geboren waart werd uw navel niet afgesneden; toen ik u aanschouwde; gij waart ook geenszins met zout gewreven, noch in windseel gewonden. Geen oog had medelijden over u, om u een van deze dingen te doen, om zich over u te erbarmen; maar gij zijt geworpen geweest op het vlakke des velds, om de walgenheid van uwe ziel, ten dage, toen gij geboren waart. Als ik bij u voorbijging zoo zag ik u, vertronen zijnde in uw bloed, en ik zeide tot u in uw bloed: Leef! ja, ik zeide tot u in uw bloed: Leef!

De heilige profeet stelt zich hier ten doel Israël zijn zonde bekend te maken. Dat blijkt reeds uit den aanhef: *uwe handelingen en uwe geboorten zijn uit het land der Kanaänieten, uw vader was Amoriet, en uwe moeder een Heethetische*. In deze woorden worden tot Jeruzalem gesproken, gelijk blijkt uit vs. 2, om *haar gewonden bekend te maken*.

Allereerst wordt de erfzonde aangegeven. De Israëlieten bereiden zich er op, dat zij Abraham tot een vader hadden. Maar vleeschelijke geboorte uit een goddelijk vader of uit een vrome moeder brengen niemand de zaligheid aan. Het Verbond der genade rekent immers de kinderen der belofte, maar alleen en uitsluitend de kinderen der belofte voor het zaad. De kinderen des vleesches liggen als nakroost van Adam, allen onder de erfzonde, en worden in zonde ontvangen en geboren. Genade is geen erfgoed, de zonde wel, en daarom door wij ootmoedig belijdenis van de *erfzonde*. Door het een David betuigen: *»Zie, ik ben in ongerechtigheid geboren, en in zonde heeft mijn mijne moeder ontvangen.*» (Psalm 51: 7). Daarvan wilt reeds een Job te gewagen: *»Wie zal een reine geven uit den onreine? niet één.*» (Job 14: 4). En voor ieder die het verstaan kan, heeft Jezus dat aldus aan Nicodemus betuigd: *»Hetgeen uit het vleesch geboren is, dat is vleesch.*» (Joh. 3: 6).

Het is deze aanrijpende waarheid, die door Ezechiel aan het Israel zijner dagen wordt voorgehouden, dat vleeschelijke geboorte niets dan erfzonde met zich mede brengt.

Die erfzonde wordt door hem aldus in beeld gebracht: *»ten dage, als gij geboren waart, werd uw navel niet afgesneden; en gij waart niet met water gewassen, toen ik u aanschouwde; gij waart ook geenszins met zout gewreven, noch in doeken gewonden.*»

Zoo zijt gij ontvangen en geboren. Dat is uwe erfzonde. En die erfzonde leidt onveranderlijk tot erfzonde. Deze laatste benaming is ontleend aan 2 Cor. 7: 1: *»sedert wij dan deze beloften hebben, geliefden, laat ons onszelven reinigen van alle besmetting des vleesches en des geestes, volnijdigende de heiligmaking in de vrees Gods.*» Onder erfzonde hebben wij te verstaan de besmetting, de bezodening, de verdorvenheid onzer natuur, als zijnde het noodzakelijk gevolg van de erfzonde, dat wij in zonde zijn ontvangen en geboren.

Die erfzonde en erfzonde worden u in vs. 5 nader aldus getekend: *»Geen oog had medelijden over u, om u een van deze dingen te doen, om zich over u te erbarmen; maar gij zijt geworpen geweest op het vlakke des velds, om de walgenheid van uwe ziel, ten dage toen gij geboren waart.*»

O, wat beteekent het toch, u te beropen, dat gij Abraham tot een vader hebt! Van Abraham zelf kunt ge niets dan een *vleeschelijke geboorte* erlangen, en nooit waren de kinderen des vleesches het zaad. Zoo genomen is er niets dan erfzonde erfzonde, erfzonde, aldus geërfd, behalve genade, want genade is geen erfgoed.

Hoe veronderdend, hoe verbijzeld is de profet voor allen, die zich slechts beroemen op het *»ten dage dat ik geboren ben!*» Lees en herlees de versen 4 en 5 van Ezechiel 16, en bedenk het dat *niet één een reine geeft uit den onreine*; dat wat uit vleesch geboren is, vleesch is; dat elk menschenkind in ongerechtigheid geboren wordt, en in zonde door zijne moeder ontvangen.

Laat het u tot verontmoediging brengen die boetedigging over de *»walgenheid uwer ziel, ten dage toen gij geboren waart.*» die aanklacht van smeltafscheiding van den hoofdschadel af, tot aan de voeten tot toe. Er is niets geheels aan u, maar wonden en striemen en etterbullen.

Als er nu niets anders was dan *»vleeschelijke geboorte*, gewis, dan zou het bitter ellendig met elk menschenkind gesteld zijn. Dan zou er niet de minste hoop zijn.

Maar wij weten het heerlijk Evangelie, dat er niet alleen *»kinderen der belofte* zijn, maar dat er ook *»kinderen der belofte* zijn, die voor het zaad worden gerekend.

En daarbij nu komt het aan op een *geestelijke geboorte*, op de *wedergeboorte*.

Verandering krijgt de ziel, na het lezen van de bange versen 4 en 5, eerst bij het evangelische 6e vers: *»Als ik u voorbij ging zoo zag ik u, vertronen zijnde in uwen bloede, en ik zeide tot u in uwen bloede: Leef! ja ik zeide tot u in uwen bloede: Leef!*»

Dat bloed is hier de naam voor erfzonde en erfzonde. Daarom zeggen de kanteekenaars volkomen terecht: *»Dit bloed beteekent onze verdorvenheid der natuur, in dewelke wij allen ontvangen en geboren zijn, en die ons den tijdelijken en eeuwigen dood onderworpen maakt.*»

Bloed is in de Schrift voortdurend de naam voor de verdorven natuur. Vleesch en bloed nullen het Koninkrijk Gods niet betruwen.

En terwijl wij allen zoo ontvangen en geboren worden als in vers 4 en 5 getekend is, komt er alsnu een zaligmakend werk Gods tot stand.

De Heere gaat spreken, de Gods des Verbonds gaat roepen. Wij weten dat als de Heere spreekt, dat is het er. Als Hij gebiedt, dan wordt het terstond. Hij roept de dingen, die niet zijn, alsof ze waren. Dies heet dat roepen Gods een *scheppend roepen*.

Als de Heere Zijne uitverkorenen voorbijgaat en Hij niet ze *»vertrouwen in hun bloed*, dat is in de walgenheid hunner ziele ten dage dat ze geboren zijn, dan zegt Hij tot hen in hunnen bloede — het staat er tweemaal — *Leef! ja in uwen bloede: Leef!*

Dat *leven*, is hier het genadeleven des Verbonds. De kanteekenaars vertolken deze gedachte aldus: *»hoevel gij zeer onrein en misnaakt zijt en als in het verdorven des doods ligt, zal ik nochtan maken, dat gij zijt leven.*» Dit is voortdurend vervuld, volgens het Verbond der Genade, hetwelk God met Abraham heeft opgericht.

In dat Verbond zijn, naar den ewigen Raad der vrijmachtige verkiesing, de kinderen der belofte, als het zaad gerekend.

Niet de vleeschelijke, alleen de geestelijke geboorte maakt tot kinderen Gods. Niet de eerste slechts, de tweede geboorte maakt de genade deelachtig. Niet de natuurlijke, uitsluitend de wedergeboorte maakt erfgenaam des eeuwigen levens.

Daarom is het voor een ieder, die in zonde ontvangen en geboren is, de groote levensvraag of de Heere hem ook voorbijgaat, is, toen hij daar lag *»vertrouwen in zijn bloed*» en of de God des Verbonds, dat scheppingswoord van genade ook tot zijne ziel gesproken heeft.

O, het is zoo wonder als de Heere dat woord spreekt. Dan wordt in de ziele het goddelijk licht geboren. Maar de ere van dat woord te spreken laat Hij niet aan den mensch over. Die ere heeft Hij Zichzelf voorbehouden.

God de Heere spreekt dat zelf. Het is het woord dat uit Zijn mond uitgaat. Daarom zal het niet ledig tot Hem wederkeren. Het zal doen hetgeen Hem beghaagt. Dies zal het voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Hij het zendt.

De Heere spreekt: *Leef! ja Hij zegt het tot u in uwen bloede: Leef! Hij maakt de dooden levend.*

Hij roept de dingen die niet zijn alsof ze waren. En... Hij doet dat *ten dage toen gij geboren waart.*

Volgens het Verbond der Genade.

## Officiële Berichten.

De heer J. Brinkman, theol. doct., deelt door dezen de kerken mede, dat hij, ofschoon zich voorloopig nog niet beroepbaar stellende, toch gaarne bereid is op verzoek voor de Gemeente op te treden.

### Classis Zutphen.

Vergadering D. V. op Donderdag 24 Nov. 's v. midd. 10 uur, in kerk B. te Aalten.

Brieven en stukken voor 't agendum in te zenden vóór Maandag, 14 Nov., aan H. ORMEL, Luchem, 28 Nov. '04. Corresp.

### Centrale Diaconale Conferentie.

Naar aanleiding van het schrijven van verschillende br. diaconen, kunnen wij mededeelen, dat het breedvoerige verslag van de 16: Centr. Diac. Conf. gereed is; dat het in het Diac. Corresp. blad van Nov. zal geplaatst worden, en dat de uitgever J. H. Witte te Hilversum bereid is dit Nov. nummer, dat 12 pag. beslaat, afzonderlijk verkrijgbaar te stellen tegen t. erening van 25 cent.

Met het oog op de belangrijkheid der Amhemse Conf., raden wij allen, die geen intekenaars op ons Corresp. blad zijn, dit nummer aan te vragen.

Namens het Comité, R. BROEKHUIZEN, Meppel, 31 Oct. 1904. Sec.

Vergadering der classis Klundert op 6 October 1904, te Klundert.

De vergadering wordt door den praeses, Dr. Mulder, op de gebruikelijke wijze geopend. Scriba is Da. Goris, assessor Dr. Zwiers. Dr. De Moor en oud. Maris onderzoeken de credentiaiblen. Scandini zijn opgekomen van Breda, Dinteloord en Willemstad. Tegenwoordig zijn de deputaten der provincie Dr. J. M.

Mulder, Dr. J. A. Goedbloed en Dr. J. van Haeringen.

Na het rapport van dep. ad Examina vangt het examen van den Eerw. heer D. B. Hagenbeek, ber. prd. van Fijnart, aan. Deze houdt een predicaat over Jen. 51: 1, 2, 3. Daarna onderzoekt Dr. De Moor in Exeg. O. T. naar Haggai 2. Dr. Voigt in Exeg. N. T. naar Matth. 2 en 2 Cor. 4. Dr. Zwiers in Dogmatiek. Ver volgens vraagt Dr. Goris Kerkgesch., Dr. Mulder Ethiek, Dr. Zwiers Inhoud H. S. Dr. Mulder Symb., Dr. Goris Kerkrecht, Dr. De Moor Ho milietiek, Dr. Voigt Practische Vakken. Gehoord het advies der deputaten, besluit de classis dezen broeder toe te laten tot de Bediening des Woords en der Sacramenten. De voorzitter deelt hem dit namens de classis mede, en deze zingt hem Psalm 134: 3 toe.

Om het late uur worden alleen de noodigste zaken behandeld en al 't andere wordt uitgesteld. Bij de benoemingen worden gekozen: tot class. corr. Dr. Goris, sec. Dr. De Moor; tot kerkvisit. Dr. Zwiers en Da. Goris, sec. Dr. Mulder en Dr. De Moor; tot dep. ad exam. Dr. Goris, Dr. De Moor, Dr. Zwiers; tot dep. hulphb. kerken Dr. Zwiers; Br. L. Punt en Br. K. Dane; tot quaestor: Dr. Zwiers, sec. Dr. Goris; tot class. corr. theol. school: Dr. Goris. — In plaats van Dr. Voigt wijst de classis als provinciaal deputaat voor art. 49 D. K. O. Dr. Mulder aan; als sec. dep. hulphb. kerken Dr. Goris; als sec. dep. tot eventuele verkiezing van een hoogleraar aan de theol. school Dr. De Moor.

Inzake vacaturbeurten wordt besloten, dat de beurten voortaan om de drie weken zullen gegeven worden, behalve aan den Moerdijk, dat om de veertien dagen zal geholpen worden. Consulent van Moerdijk wordt Dr. Goris, van Raams donk Dr. De Moor, van Dinteloord (in plaats van Dr. De Moor) Dr. Zwiers.

Da. Voigt wordt acte van losmaking van Raams donks kerk verleend op de meest eervolle wijze.

De praeses deelt dit Z.E.W. in hartelijke beoordeelingen mede, waarna Dr. Voigt een kort afscheidswoord spreekt.

Roepende kerk voor de volgende classis is Dinteloord. Kerken voor tusschentijsdse approbatie en losmaking: Zevenbergen en Breda.

Da. Voigt eindigt de vergadering met dank gebed.

Op last der classis, Dr. J. C. Dr. Moor.

Breda, 6 October 1904.

Korte notulen van de vergadering der classis Gouda, gehouden 11 October 1904.

Art. 1. Dr. De Vries, als consulent der roepende kerk van Oudewater, opent de vergadering, verzoekt te zingen psalm 119: 3, leest daarna psalm 84 en gaat voor in gebed.

Art. 2. Aan de B.B. A. Hey en A. van Leeuwen wordt opgedragen om de lastbrieven na te zien. Uit hun rapport blijkt, dat alle kerken wettig vertegenwoordigd zijn.

Da. Dalhuijsen is wegens ongesteldheid afwezig. Art. 3. Het moderamen wordt samengesteld uit de D.D. De Jong, praeses; Broekstra, assessor, en Steinhart, scriba.

Art. 4. De actuaire leest de notulen der vorige vergadering, welke onveranderd worden goedgekeurd.

Art. 5. Ingekomen zijn een missive van de classis W. en een telegram met dankbetuiging namens H.M. de Koningin Moeder, als antwoord op den heilwensch van den 2den Aug. 11; beide worden voor kennisgeving aangenomen. Een schrijven van W. de J. te L. en een van J. R. te W. zullen later worden behandeld.

Art. 6. De rapporten der kerkvisitatie in al de kerken gedaan, worden met dankzegging aan de rapporteurs ontvangen.

Art. 7. Het schrijven van W. de J. wordt naar den kerkeraad van L. gereenvoerd.

Art. 8. De Eerw. heer A. Taal, beroepen V. D. M. bij de kerk van Krimpen aan de Lek, wordt peremptoer onderzocht en, met goedvinding van de Prov. deputaten ad examina: Doorn, Douma en Sluifwijk, tot den dienst des Woords en der Sacramenten toegelaten. Tevens wordt het beroep geapprobeer. Z.Eerw. wordt psalm 134: 3 toegevoegd.

Art. 9. De financiële aangelegenheden worden behandeld, en de collecten geleid.

Art. 10. De vacaturbeurten worden als volgt geregeld:

Berg Ambacht. Dr. De Vries, Lekkerkerk Dr. Langen, Moordrecht Dr. Broekstra, Oudekerk aan den IJssel Dr. Dalhuijsen, Recwijk-Sluifwijk Dr. Sap, Zovenhuizen Dr. Steinhart.

Art. 11. Naar aanleiding van een schrijven van J. R. te W., en op verzoek van den kerkeraad van W., wordt een commissie benoemd om de taken nader te onderzoeken, bestaande uit de D.D. Laagen en Steinhart en onderling A. Heij.

Art. 12. Br. Kaptein brengt verslag uit van de 5de en 6de zitting der Prov. Syn., hetwelk met dankbetuiging voor kennisgeving wordt aangenomen.

Art. 13. Uit de instructie van N. a. d. IJ, blijkt, dat de kerkeraad den tijd gekomen acht, om te O. a. d. IJ, tot de instelling der ambten over te gaan, hetwelk met blijdschap door de vergadering vernomen, die daaraan hare goedkeuring hecht. De plaats der bevestiging wordt aan de prudentie des kerkerads overgelaten.

Art. 14. Aan de kerk te G. wordt toestemming gegeven om met de censuur voort te varen; terwijl haar verzoek wordt ingewilligd, om voortaan de oproeping voor de classische samenkomsten niet alleen in *Hollands Kerkblad*, maar ook in *De Basijn* en *De Hervor* te plaatsen.

Art. 15. Inzake de zending wordt besloten, dat de afgevaardigden der kerken in de e.k. vergadering der classis, mededeeling zullen doen en van het oordeel en van de geidelijke bijdrage hunner kerken.

Art. 16. Bij de rondvraag naar Art. 41 D. K. O. wordt op verzoek van de kerk van Oudewater, een deputate benoemd, bestaande uit de D.D. Langen en Sap, tot approbatie van het beroep van Da. Van Dijk. Aan een andere kerk worden eenige adviezen gegeven.

Art. 17. De kerken van Recwijk Sluifwijk zullen de volgende vergadering der classis samenroepen.

Art. 18. In de volgende samenkomst moeten gestort worden de collecten voor de Theologische School en voor het weeshuis te Middelharnis.

Art. 19. De assessor sluit de vergadering met dankgebed.

In naam en op last der classis Gouda, J. J. STEINHART, A. t. Scriba.

## Buitenland.

N-Amerika. Nog steeds is een deel der Gereformeerde kerk van Noord-Amerika niet overtuigd, dat de openbare school voor kinderen uit Christelijke gezinnen niet deugt, en dat men daarom moet overgaan tot het stichten van Vrije Christelijke scholen.

Wellicht kan het feit, dat ook van Roomsche zijde de strijd tegen de openbare schoolaangeboden wordt, die leden der Reformed Church tot inzicht brengen, dat zij op een dwaalspoor zijn.

Aartsbischop Elder, aartsbischop in Cincinnati, heeft voor zijn bisdom, volgens *The Outlook*, de volgende regelen gesteld:

1. In plaatsen waar een Roomsche school is, zijn de ouders gehouden, willen ze geen loodzonde bedrijven, hunne kinderen er heen te zenden. 2. Het berust alleen bij den bisschop, te bepalen of een zekere gemeente vrijstelling kan ontvangen van het oprichten eener parochiale school, en in welke gevallen ouders vrijstelling kunnen verkrijgen hunne kinderen er heen te zenden. 3. Nademaal ouders, die in zekere blijven hunne kinderen naar een Roomsche school te zenden, zoo zij daartoe in staat zijn, een doodzonde bedrijven, zoo volgt hieruit, dat zij deze overtreding in de biecht moeten openbaren. 4. Biechtvaders mogen geen absolutie geven aan ouders, die zonder verlof van den bisschop hunne kinderen zenden naar niet roomsche scholen, tenzij zoodnigge ouders beloven van tweeën één te doen: of binnen den door den bisschop bepaalden tijd de kinderen naar een Roomsche school zenden, of binnen twee weken zich op den bisschop beroepen en aan diens beslissing zich zullen houden. 5. Met bestelheid leggen wij er nadruk op, dat men zich houde aan No. 64 van de bisschoppelijke statuten: *»Wij verordenen, dat zij, die voor de eerste maal deel zullen nemen aan de heilige Communie, tenminste twee jaar in een Roomsche school moeten hebben doorgebracht.* Zonder ons verlof mag op dezen regel geen uitzondering gemaakt worden.

Het spreekt wel van zelf, dat wij dit stuk niet in zijn geheel beamen. Maar wij hopen toch, dat de Gereformeerden er de slotsom uit zullen trekken: indien voor de Roomschen de openbare school niet te gebruiken is, is zij evenmin voor ons Gereformeerden gepast.

Zuid-Afrika. Beweging voor de Ned. Taal.

Te Stellenbosch, Kaap-Kolonie, waar het meest invloedrijke Theol. Seminarie is, is een beweging op touw gezet, om de Engelse diensaten, die aldaar in de kerk gehouden worden, af te schaffen en door Hollandische te vervangen. Sedert elf jaren werden die diensten gehouden. De beweging gaat uit van de Theol. studenten. Tot heden kwam de tegenstand tegen het prediken in het Engelsch meestal van de zijde der leden en werd de zaak spoedig gesmoord. Thans is dat anders, en als de predikers eenvoudig weigeren het te doen, wordt er zonder eenige moeite aan de zaak een einde gemaakt. Vroeger gingen de Stellenbosche jongelieden liever naar den Engelschen dienst dan naar den Hollandschen; nu is dat vlak omgekeerd.

De studenten vragen in een artikel in *De Gode Hoop* o.a.: *»Is het den belangen der kerk niet eerder nadelig dan voordelig, dat Engelsech wordt gesproken waar allen, die de diensten bijwoonen, Hollandsch verstaan? Is 't goed voor de kerk, 't Engelsch te bevoorcellen ten koste van het Hollandsch? Is 't goed, dat Afrikaner jongelieden en meisjes onnodig er aan gewoon worden gemaakt, hun godsdienst in 't Engelsch te hebben? Behoort het gebruik der Hollandische taal, welke zij op school of college zoo weinig hoorden, niet bij hen aangemoedigd te worden? Is de taal niet grooten-leels de kerk? Wij verbiiden ons in deze beweging zeer.*

## Gemengd nieuws.

Dowrie. Sedert Dowrie zich heeft laten proclameren als eerste apostel van Christus, is het natuurlijk noodig geworden, dat er nog elf apostelen worden gemaakt.

Rechter V. V. Barnes, consul generaal voor Zion City en Daniel Sloan, manager van Zion, zijn nu door den profeet benoemd tot *»anderwigen*.

Deze twee mannen zijn thans belast met het bestuur over Zion City en worden daarbij nagegaan door den eersten apostel in hoogst eigen persoon.

Voldoet hun werk goed, dan worden ze *»gemaakt* tot apostel en behoeven er dus maar negen meer te zijn.

De ark van Noach. Was de arke Noach's, zooals de Bijbel ons haar beschrijft, een goed seewaardig vaartuig? Een Amerikaanse scheepvaartcomant geeft op deze vraag het volgende antwoord:

»Veel scheepsbouwmeesters hebben over de maat der ark geschreven en allen zijn van meening geworden, dat het een uitstekend zeepschip en evenzo een praktisch en betrouwbaar drager